

Aigua polèmica

El vessament de l'aigua portada a Mallorca amb vaixell des de Tarragona posa novament d'actualitat el problema de l'aigua a Mallorca.

El diumenge de Pasqua els ciutadans mallorquins es desdijunaven amb les tradicionals panades, el rubiols i els titulars de tota la premsa de l'illa: l'aigua que havia portat el Móstoles des de Tarragona s'havia contaminat de pintura i seria llançada a la mar. Uns dies de festa i amb poques notícies varen servir perquè l'incident obrís tots els noticiaris i diaris de tot l'estat. La polèmica era servida. Durant tota la setmana passada hi va haver acusacions mútues entre partidaris i detractors de la importació d'aigua. El conseller d'Obres Públiques del Govern Balear, Bartomeu Reus –sobre el qual ha recaigut la màxima responsabilitat de tota l'operació–, enmig d'una crispada conferència de premsa, donava la culpa als mitjans de comunicació “que han exagerat el tema”, però, si tornava a haver-hi problemes, va assegurar: “pegaré un tir a qualque enginyer”. Era una mostra de l'apassionament amb què es viu el tema de l'aigua a Mallorca.

De les informacions que han aparegut sobre la polèmica arribada del vaixell cisterna, es podria deduir que Mallorca està afectada per una sequera gravíssima. Si fa no fa de les mateixes característiques que

la que afecta les poblacions del sud andalús, on tenen restriccions d'aigua corrent des de fa anys. La realitat, però, no és aquesta. En realitat a Mallorca no manca aigua, sobra consum. N'hi ha que pensen que es tuda massa aigua i que les autoritats autonòmiques no fan res per evitar-ho, d'altres pensen que cal fer plantes dessaladores i importar aigua –via vaixell– per assegurar el desenvolupament.

L'aigua. Que Mallorca està sota els efectes d'una sequera ningú no ho dubta. Però això no és nou. Al llarg de la història ja ha ocorregut moltes vegades. El problema ara és que el consum no deixa de créixer, mentre que els recursos minven. En poc més de trenta anys la població pràcticament s'ha duplicat: ha passat d'uns 360.000 habitants el 1960 a quasi 700.000 a l'actualitat. Però així i tot hi hauria aigua per tothom, si només es tractàs de consum pels residents. Aleshores, què passa? Doncs passa que existeixen dos factors que determinen la relació recursos-consum, la pagesia i el turisme, i que han evolucionat de forma diferent.

La pagesia evidentment ha existit sempre, i amb una importància molt superior

a l'actual. Però en aquest moment el consum d'aigua per part de la pagesia s'estableix –segons xifres oficials de la Junta d'Aigües– en prop del 70% del total. L'aportació econòmica actual de l'agricultura al PIB no arriba a l'1,5%. La pregunta que es comencen a fer molts és: paga la pena que un sector tan menyspreable econòmicament, consumesqui tanta quantitat d'aigua? No es podria obligar els pagesos a tenir sistemes de control i a regar amb aigües reutilitzades? No es podrien, senzillament, expropiar pous? Les respostes no són senzilles i entren en joc vells costums molt difícils de canviar, al mateix temps que políticament és molt improbable que cap partit o organització s'atrevesqui a reivindicar mesures coercitives pels pagesos. De fet, les diverses opinions envers aquestes solucions dràstiques no s'estableixen en funció d'ideologies, sinó d'una mena d'enfrontament Palma-part forana (la resta de Mallorca, sense comptar la capital). Als pobles temen que els transvasaments comportarien la salinització de molts pous. A Palma creuen que, com que a la capital resideix i treballa més de la meitat de la població, té dret a consumir aigua de bona qualitat.

L'aigua que faltava encara se farà de pregar una altra. A Mallorca no manca aigua, sobra consum.

Un altre problema de molt difícil resolució— és el canvi de mentalitat de la pagesia. La llei és molt clara: l'aigua és un bé públic i és l'estat qui dona concessions d'ús i mai no es pot canviar la funció de l'aigua. És a dir, un pagès que té un pou per regar o per consum dels animals no pot vendre l'aigua. Però en una illa seca, on la propietat de l'aigua històricament ha estat un element de privilegi econòmic, fer entendre aquestes *modernitats* legals és prou difícil. El pagès continua entenent que si té un pou l'aigua és seva. Com sempre ha passat. En aquest sentit ara fa un any es va produir una agra polèmica: el portaveu parlamentari del PSM-Nacionalista de Mallorca, Pere Sampol, va denunciar l'existència de "màfies de l'aigua", que serien xarxes d'interessos basats en l'especulació amb l'aigua. El diputat nacionalista implicava en aquestes xarxes persones de l'entorn del PP. L'empresa d'aigües de Palma (EMAYA), controlada pel PP igual que l'Ajuntament, va contestar amb una querella contra el diputat. El tribunal Superior de Justícia de Balears va desestimar la querella.

L'altre factor a tenir molt present és el turisme. L'increment constant de visitants

ha fet que Mallorca, durant els quatre mesos de temporada alta, tenguí una població estacional enorme. Són milions de persones que s'han de sumar als residents. Per fer-se una idea valgui aquesta dada: el 1960 arribaren a l'illa poc més de 400.000 turistes. Trenta anys més tard eren més de 7 milions. El turista i les instal·lacions turístiques, en general, no té gens de cura en el consum. Moltes vegades representants polítics de diferents ideologies han plantejat la idea de fer pagar selectivament, sobretot als hotels i d'altres establiments turístics. Es tractaria de fer pagar més a aquells que més consumesquin. Però mai s'ha dut a terme.

Relacionats amb el turisme, apareixen a Mallorca els camps de golf. Les autoritats del sector diuen que és una manera d'atreure el turisme de poder adquisitiu més alt. Diuen, també, que no són agressors del medi ambient i fins i tot algun fervorós partidari diu que són d'allò més ecològic perquè embelleixen el paisatge, tan verds i tan regats. Aquí hi ha el problema: l'aigua. Els crítics de la proliferació de camps de golf—ecologistes i nacionalistes d'esquerra— consideren que són els màxims responsables a l'hora de gas-

tar grans quantitats d'aigua. I de fet la llei obliga els camps de golf a regar amb aigua reutilitzada. Els crítics, però, denuncien que aquesta norma s'incompleix de forma reiterada i que les autoritats, el Govern, no hi fa res.

En el rerefons de la polèmica de l'aigua hi ha l'enfrontament entre els dos models d'economia per a Balears. El sector que considera que cal continuar creixent econòmicament a base d'explotar el turisme i l'altre que creu que el creixement ha de ser proporcionat als recursos i que aquests són l'element més important. Pels primers (PP, PSOE en certa manera, i els sectors més directament involucrats en el creixement: constructors, representants, ports esportius, camps de golf...) cal cercar nous recursos, com per exemple la importació d'aigua amb el famós vaixell, transvasaments... Pels segons (ecologistes, PSM, EU, col·lectius diversos relacionats amb el medi ambient...) el que cal és enllestir plans generals hidrològics que promoguin un aprofitament basat en l'estalvi i la reutilització d'aigua, i de cap manera importar aigua o sotmetent a sobreexplotació els aquífers de l'illa.

Miquel Payeras